

December 11, 1973

**Gen. Dobry Djurov's Report to Todor Zhivkov: Some
Deliberations on the October Middle East War**

Citation:

"Gen. Dobry Djurov's Report to Todor Zhivkov: Some Deliberations on the October Middle East War", December 11, 1973, Wilson Center Digital Archive, Central State Archive, Sofia, Fond 378-B, File 866, Papka 11. Obtained by the Bulgarian Cold War Research Group. <https://wilson-center-digital-archive.dvincitest.com/document/113659>

Summary:

A Defense Ministry report on The 1973 War. The report discusses the weaknesses in the Arab military strategy - lack of coordination, lack of serious commitment, insufficient mobilization of available resources, etc.

Original Language:

Bulgarian

Contents:

Original Scan

М Н О

КАБИНЕТ НА МИНИСТЪРА

№ 00946

11 декември 1973 г.

С о щ и я

СТРОГО СЕКРЕТНОЕкз. № 1

Т У К – ДО ПЪРВИЯ СЕКРЕТАР НА ЦК НА БКП
И ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ДЪРЖАВНИЯ СЪВЕТ
НА НРБ – ДРУГАРЯ ТОДОР ЖИВКОВ

Д О К Л А Д

от министъра на народната отбрана на
НРБ армейски генерал Добри ДЖУРОВ

ОТНОСНО: някои изводи от бойните действия в Близкия
Изток през октомври 1973 година

ДРУГАРЮ ЖИВКОВ,

Въоръженият конфликт в Близкия Изток през м. октомври т. г. беше резултат на сложната обстановка, създадена в този район през последните години. Окупирването през 1967 г. от Израел на част от териториите на Египет и Сирия, лишаването им от важни източници на доходи и от значителни военностратегически предимства спрямо Израел, проблемът с палестинските бежанци, а също така и продължителното военно напрежение бяха причина за възникването на редица икономически и политичес-

- 2 -

ки трудности в тези страни. Състоянието на "нито мир, нито война" и постоянните военни провокации на Израел доведоха до редица отрицателни тенденции в развитието на арабските държави с прогресивна ориентация, които дадоха отражение и на техните становища по разрешаването на кризата.

Ръководствата и на двете страни възприеха курс на по-тясно сътрудничество с вътрешните реакционни среди, на които те предоставиха възможност за по-голяма изява в политическата и икономическата област. През пролетта на 1973 година египетският президент Садат извърши нова чистка в политическия и държавния апарат на редица лица с прогресивни убеждения, предимно от интелектуалните среди. Под негово ръководство беше разработен проект за т.н. нова стратегия във вътрешната и външната политика, в който се застъпва становището, че в политическо и икономическо отношение Египет трябва да разчита на собствените и на общоарабски сили. Даваше се по-голяма свобода на частния вътрешен капитал в икономиката на страната. Следвайки примера на Садат, сирийският президент Асад също разшири участието на сирийската буржоазия в търговията и промишлеността.

Възприета бе линия за засилване на връзките на Египет и Сирия с реакционните арабски режими и особено със Саудитска Арабия.

Египетското ръководство обяви политика "на открити врати и равни възможности", която имаше за цел да

- 3 -

укрепи икономическите връзки на Египет със западните страни и замрази или ограничи връзките му със Съветския съюз. Ярکو доказателство за засилването на антисъветските тенденции в двете страни бе отстраняването на съветските военни специалисти от египетската армия и ограничаването на техните функции в сирийската армия.

Целите, които преследваха Египет и Сирия във войната и плана им за действие се определяха от общата насоченост на тяхната политика и се характеризираха с крайна нерешителност. С възобновяване на военните действия те навярно се стремяха да постигнат частично военно поражение на Израел и по такъв начин да възстановят престижа на арабската нация; да отворят Суецкия канал и си възвърнат част от завоюваните от Израел през 1967 г. територии; да постигнат компромисен, но почетен мир с Израел при американско посредничество и създадат условия, при които ще могат да изградят външната си политика, като използват противоречията между Съветския съюз и САЩ.

Не бива да се изключва възможността този план за действие да е резултат на известен сговор между реакционните режими в Близкия Изток и САЩ с участието на част от управляващите среди в Египет, а възможно и на Сирия.

Според първия секретар на Йорданската комунистическа партия др. Насър, Садат не е имал намерение да води истинска война, а само да си осигури по-благоприятни възможности за контакт със САЩ.

- 4 -

Нерешителните цели, които си поставиха арабските страни във въоръжения конфликт, непоследователността и противоречивият характер на тяхната политика, а така също и сложността на междуарабските отношения наложиха своя отпечатък върху хода на войната и станаха причина за редица сериозни слабости в действията на въоръжените им сили.

Основна характерна черта на операциите на арабските армии, въпреки голямото военно превъзходство, с което разполагаха, беше тяхната нерешителност.

Това особено проличава, като се проследят бойните действия на египетската армия. След форсирането на Суецкия канал на широк фронт тя успя още първия ден да се вклини в израелската отбрана на дълбочина до 15 км. Египетското командване обаче, вместо да съсредоточи основните си сили на тесен участък на направление на главния удар за развитие на успеха в дълбочина и разгром на въоръжените сили на Израел, прояви пасивност, разпръсна силите си равномерно по целия фронт и премина към отбрана.

Същата нерешителност бе проявена и при използването на авиацията. Още първият ден Египет и Сирия вдигнаха във въздуха почти 360-400 самолета. Почти същото количество самолети те вдигнаха във въздуха и втория ден. Ако тази силна авиационна групировка беше използвана за нанасяне масиран удар по аеродромите, пунктовете за управление и основните административно-политически центрове на Израел, арабите можеха да разгрозят израелската авиация и

- 5 -

да завоят господство във въздуха, щяха да дезорганизи-
рат управлението на израелската армия и на страната като
цяло, да всеят смут сред населението и да дезорганизи-
рат мобилизацията и развърщането на армията. Такъв способ за
използуване на авиацията в съвременната война се счита
за задължителен от военната доктрина на всички съвремен-
ни държави.

Действията на авиацията на Египет и Сирия, оба-
че носеха съвършено друг характер. Те се ограничаваха
предимно в близката дълбочина за непосредствена поддръж-
ка на сухопътните войски. По обекти в дълбокия тил на
противника не бе нанесен нито един масиран удар.

Военноморските сили на Египет и Сирия въпреки,
че имаха трикратно превъзходство над тези на Израел не
нанесоха нито един удар за унищожаване основните сили на
флота и бреговите обекти на противника северно от фронто-
вата линия, не създадоха никаква угроза пред неговите
пристанища, в резултат на което американските кораби без-
препятствено доставяха въоръжение и бойна техника на Из-
раел през цялото време на воденето на бойните действия.

Друга съществена слабост при воденето на опера-
циите беше липсата на координация в действията на египет-
ското и сирийското командване, както и между въоръжените
сили на Египет и Сирия с предоставените им военни контин-
генти от останалите арабски страни.

Това най-силно пролича в действията на египет-
ската армия в периода от 10 до 15 октомври. През този пе-

- 6 -

риод израелската армия провеждаше най-активното си настъпление срещу Сирия, като овладя Голанските възвишения и непосредствено застраши Дамаск. Египетските въоръжени сили, вместо да предприемат активни настъпателни действия и нанесат удари с авиацията си по летищата и войските на Израел, проявяваха необяснима пасивност. Същата пасивност беше проявена и от страна на сирийската армия в периода от 16 до 24.10 по време на израелското настъпление срещу Египет. Командуването на Сирия не проведе планирания контраудар и не предприе нищо за облекчаване тежкото положение на египетските войски.

Това позволи на израелското командване да извърши широк маньовър със силите и средства и съсредоточавайки усилията си в началото на Сирийския, а след това на Египетския фронт, да нанесе последователно поражение на сирийската и египетската армия.

Недостатъчната координация в действията на арабските страни може да се обясни, наред с другите причини, и с липсата на коалиционни органи за водене на войната.

Тези и някои други слабости, доколкото са породени от специфичните условия на конфликта, могат да ни служат само като пример за отрицателните последствия от недооценяването на някои принципи за водене на войната.

Наред с това опитът от военните действия в Близкия Изток дава основание да се направят и някои предварителни изводи, които имат значение за нашата работа в бъдеще.

- 7 -

1. Историческият опит учи, че военнополитическите цели на войната определят не само характера ѝ, но оказват решително влияние и на нейния изход. Нерешителната военнополитическа стратегия на арабските страни, продиктувана от ограничеността на класовите интереси на военнополитическото ръководство предопредели и неблагоприятния изход на войната за Сирия и Египет.

Потвърдено беше още един път ленинското положение, че войната трябва да се води решително, с максимално напрежение на всички духовни и материални ресурси на страната до пълната победа над врага.

2. Войната още веднъж потвърди голямото значение на поддържането на войските в постоянна бойна готовност.

Примерът с въоръжените сили на Израел в конфликта отново показва, че войната може да започне за войските относително внезапно, независимо от наличието на разузнавателна информация за подготовката на противника за внезапно нападение.

В периода, който непосредствено предшествуваше възобновяването на бойните действия, изобилствуваха признаците за политическа и военна подготовка на арабските страни за война. Тези признаци очевидно не са останали скрити от Израел, който разполага с богати възможности да води разузнаване. Независимо от това обаче на израелските войски беше предоставено съвсем ограничено време за не-

- 8 -

посредствена подготовка за водене на бойните действия.

Засега на нас не са ни известни достоверно причините, поради които израелското ръководство не взе своевременно всички необходими мерки за привеждане на войските в пълна бойна готовност и страната към военновременно положение. Най-вероятно за това са съществували причини от политически характер. Това обстоятелство обаче имаше съществено значение, тъй като войските на Израел се поддържаха в мирно време по съкратени щатове и бяха със сравнително занижена бойна готовност. Те имаха недостатъчно време за доокомплектуване и непосредствена подготовка, което съществено повлия на хода на бойните действия в първите дни на войната.

Всичко това остро подчертава необходимостта от поддържането на войските и особено на тази част от тях, която е предназначена за действие в първите дни на войната, в постоянна висока бойна готовност.

3. Резултатите от бойните действия в Близкия Изток показаха, че при отчитане съотношението на силите и средствата не трябва да се изхожда само от количествения състав на войските и средствата за водене на въоръжената борба, а преди всичко от степента на подготовката на командирите, щабовете и войските, от тяхната полезна натренираност и практически навици да използват повереното им въоръжение и бойна техника. Така например към началото на войната общата численост на въоръжените сили на

Египет и Сирия възлизаше на 805 хил.души, а на Израел - на 180 хил.души или съотношението беше 4,1:1 в полза на арабските страни. Сирия и Египет разполагаха с 3025 танка, 946 бойни самолета и 135 бойни кораба, а Израел със 1700 танка, 488 бойни самолета и 66 бойни кораба. Въпреки няколкократното превъзходство в сили и средства арабските страни не успяха да разгромят израелската армия и да постигнат даже и ограничените военнополитически цели, които си бяха поставили.

Бойните действия на страните показаха, че създаването на съвременна армия, готова да реши задачите, които ѝ поставя политическото ръководство, представлява сложен и продължителен процес.

По наличните данни незадоволителните резултати от бойните действия на арабските страни до голяма степен се дължат на слабости в подготовката на въоръжените им сили поради недостатъци в организацията и осъществяването на учебния процес. В сирийската армия например по съображения от материален характер при подготовката на командирите и щабовете е отдавано предпочитание на командно-щабните учения и военните игри на карта, а ученията с войски на местността са били ограничавани. Това се е отразило отрицателно на цялостната подготовка на войските и на способността им да водят успешни бойни действия. Ръководният и командният състав е проявил неумение да използва резултатно високите бойни качества на първокласното оръ-

- 10 -

жие и бойна техника, с които разполагаха въоръжените сили на страните.

Полевата натренираност на войските и подготовката на командирите и щабовете да осъществяват тяхното управление и взаимодействието както между съединенията, частите и подразделенията, така и между родовете войски и видовете въоръжени сили са били незадоволителни. Вследствие на това, в редица случаи се е получавало разбъркване на бойните редове, смесване на полосите за действие и загубване на тактическа и огнева връзка.

Крайно неблагоприятно върху управлението на египетските и сирийските войски се отрази слабата заинтересованост от резултатите на бойните действия и липсата на готовност за саможертва на офицерския състав от средния и особено от висшите звена. Така например, част от щабовете на дивизиите и полковете не се е прехвърлила своевременно на източния бряг на Суецкия канал, поради което войските фактически са останали без ръководство.

По тези причини войските на арабските страни показаха незадоволителна боеспособност и търпяха поражение, независимо от значителното си превъзходство в личен състав, въоръжение и бойна техника.

4. Широкото използване от Израел на диверсионно-разузнавателни групи и въздушни десанти в тила на противника доведе до унищожаване на част от складовете на Сирия и Египет още в първите дни на войната и до сериозни затруднения в снабдяването на войските с въоръжение и

боеприпаси. Това се отрази крайно неблагоприятно върху развитието на бойните действия на сирийската и египетската армии.

Това ни задължава да обърнем особено внимание на охраната на складовата система и на борбата с въздушните и морските десанти и диверсионно-разузнавателните формирования на противника.

5. Лошата организация на материално-техническото осигуряване в египетската и сирийската армии доведе до понасянето от тях на големи загуби във въоръжение и бойна техника. По някои данни, поради несвоевременен подвоз на боеприпаси и гориво, сирийската армия при отстъплението си на 9.10.1973 г. остави в ръцете на противника над 600 танка, какъвто случай няма в цялата Втора световна война. Съветският съюз и останалите социалистически страни бяха заставени да снабдяват арабските страни с въоръжение и боеприпаси по въздух и море при крайно неблагоприятни условия.

6. Войната показва изменения в съотношението между загубите на самолети на летищата, във въздушните боеве и от наземните средства за ПВО.

Както е известно, през Втората световна война, основната част от самолетите бяха унищожавани във въздушни боеве, а във войната в Близкия Изток през 1967 г. - от удари, нанесени по летищата. По време на последния военен конфликт около 80-90% от загубите на авиацията

- 12 -

на Израел са нанесени от зенитно-ракетните комплекси за ПВО на арабските страни и средствата за ПВО на войските, а основната част от загубите на Египет и Сирия - във въздушните боеве с изстребителната авиация на Израел. Това се обяснява със следните причини:

Първо - с нарастналата ефективност на зенитно-ракетните средства на арабските страни, които въз основа на опита от войната през 1967 г. значително подобриха своята противовъздушна отбрана и взеха мерки за укриване на самолетите на летищата.

Второ - с по-добрата подготовка на летателния състав на израелските ВВС, които в повечето случаи печелеха въздушните боеве с арабските летци.

7. Бойните действия в Близкия Изток потвърдиха голямото значение на превъзходството във въздуха за успешното водене на настъпателни действия.

По време на конфликта успешно осъществени настъпателни действия имаше само при условия на постигнато превъзходство във въздуха, надеждна ПВО на собствените войски и нарушена ПВО на противника.

Форсирането на Суецкия канал и настъплението на египетската армия на Синайския полуостров се осъществи на дълбочина 15-25 км., т.е. на дълбочина, на която свободата за действие на авиацията на Египет и прикритието на сухопътните му войски от въздуха бяха осигурени от

- 13 -

зенитно-ракетните комплекси, разположени по протежение на западния бряг на канала.

Настъплението на 11.10 на сухопътните войски на Израел срещу Сирия беше предшествувано от системни удари на авиацията му на 9 и 10.10 за нарушаване на сирийската ПВО и завоюване на господство във въздуха.

Впоследствие, преди да предприеме форсирането на Горчивите езера и овладяването на плацдарми на западния бряг на Суецкия канал (18.10), израелското командване с диверсионни групи и управляеми ракетни снаряди клас "въздух-земя" нанесе удари по зенитно-ракетните комплекси и радиолокационните средства на Египет, в резултат на което наруши египетската система на ПВО, осигури свобода за действие на своята авиация и завоюва превъзходство във въздуха на участъка за форсиране.

8. Войната нагледно потвърди нарастналата роля на танковете в една бъдеща война. В началото на бойните действия воюващите страни разполагаха с 4725 танка най-нови образци (Египет-1755, Сирия-1270 и Израел-1700). Същите бяха използвани във всички видове бойни действия, както в настъпление, така и в отбрана. По-ефективно танковете бяха използвани в израелската армия, в резултат на което тя постигна и по-големи резултати.

9. Значително нарастна ефективността на противотанковата отбрана.

- 14 -

По данни, които подлежат на доуточняване, воюващите страни са загубили общо около 2500 танка (от тях 1650 на арабските страни и 850 на Израел). Основната част от тези танкове, по твърдение на западни военни специалисти, са били унищожени от управляеми противотанкови средства.

10. Въоръженият конфликт потвърди голямото значение на военното разузнаване и особено на стратегическото агентурно разузнаване както в мирно време, така и в хода на войната.

Разузнаването на арабските страни в мирно време, независимо от благоприятните условия, с които са разполагали, е било незадоволително. Разузнавателната информация на арабските армии към началото на военните действия за бойния и числен състав, организацията, подготовката, плановете и намеренията на израелската армия и подготовката на Израел за война е била непълна и неточна. Така например само около 30% от данните на сирийското командване за отбранителните съоръжения и групировката на войските на Израел в района на Голанските възвишения са били достоверни. С това обстоятелство до голяма степен се обясняват тежките загуби, понесени от сирийската армия в първите дни на войната и неуспешното ѝ настъпление.

Тежки последици имаха за арабските армии също така допуснатите слабости в организацията и воденето на оперативно-тактическото разузнаване в хода на бойните действия.

- 15 -

Така например една от главните причини, които направиха възможно форсирането на Суецкия канал от израелската армия и нейното успешно настъпление на западния му бряг, в резултат на което 3-а египетска армия се оказа в катастрофално положение, се крие в недостатъците на разузнаването от страна на Египет.

Египетското разузнаване не успя да разкрие подготовката на Израел за форсиране, недооцени силата и състава на осъществяващите форсирането подразделения, както и неговото значение за по-нататъшния ход на бойните действия.

По тази причина командването на Египет не взе своевременно мерки за унищожаване на прехвърлените на западния бряг израелски войски, за което в периода 16-18.10 то разполагаше с достатъчно сили.

11. Опитът, който беше добит от органите на МНО и другите ведомства в НРБ по време на конфликта, макар и ограничен и едностранчив, дава възможност да се видят някои недостатъци по събиране и обработване на информацията за противника и оценката на обстановката в една конфликтна ситуация. Необходимо е в тази връзка да се уточнят взаимоотношенията между различните държавни органи, като се има предвид, че оценките и изводите на МНО придобиват решаващо значение.

Това налага цялата информация, касаеща подготовката и воденето на бойните действия и отношението на различните страни към войната, с която разполагат ведомствата и учрежденията в НРБ да се получава и в Генералния щаб на БНА. Така ще се осигури възможност на Генералния щаб на

- 16 -

БНА цялостно да анализира обстановката и да излиза пред партийното и държавното ръководство с по-обосновани изводи и предложения.

Това не намалява отговорностите и не отнема правата на другите ведомства да информират партийното и държавното ръководство и да докладват пред тях своите съображения в рамките на функционалните си задължения.

Пред вид необходимостта от постоянна готовност за работа при внезапно възникване на конфликтна обстановка целесъобразно е указаният по-горе ред да бъде създаден заблаговременно и да действа постоянно.

211 // Във връзка с това е необходимо да се разработи документ, който да регламентира взаимоотношенията между различните ведомства и учреждения в нашата страна по този въпрос.

Министерството на народната отбрана продължава да изучава и анализира опита от войната в Близкия Изток през октомври 1973 г. с оглед извличане на съответни изводи за своята работа.

МИНИСТЪР НА НАРОДНАТА ОТБРАНА НА НРБ
АРМЕЙСКИ ГЕНЕРАЛ
(ДЖУРОВ)

№ Б-002390/10.12.1973 г.

Отпечатано в 3 екз.

ЦК